

นายณานาท อนุพงศ์พัฒน์ : ผลกระทบของพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ต่อการปกครองคณะสงฆ์ไทย. (THE IMPACT OF THE SANG HA ACT OF 1902 ON THAI SANGHA ADMINISTRATION) อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ฉลอง สุนทรวานิชย์, จำนวน ๑๘๐ หน้า. ISBN 974-17-4276-2.

169203

เมื่อเกิดการปฏิรูปประเทศในสมัยรัชกาลที่ ๕ ที่มุ่งพัฒนาประเทศแบบโลกตะวันตก มีการเปลี่ยนแปลงในระบบการบริหารราชการ อำนาจของส่วนกลางขยายตัวไปสู่ภูมิภาค เพื่อผนวกพื้นที่ต่างๆ ที่เคยอยู่นอกอำนาจการปกครองของราชสำนักกรุงเทพฯ ให้เป็นหนึ่งเดียวกัน มีการวางแผนจัดการศึกษาให้แพร่หลายไปทั่วพระราชอาณาจักร ตามประกาศจัดการเล่าเรียนในหัวเมือง พ.ศ. ๒๔๔๑ โดยความรับผิดชอบของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส การลงไปจัดการศึกษาในหัวเมือง ทำให้คณะสงฆ์ได้รับรู้แบบแผนธรรมเนียมของการศาสนาในท้องถิ่นที่แตกต่างจากธรรมเนียมแบบแผน และโลกทัศน์ทางศาสนาของราชสำนักและชนชั้นนำ นอกจากนี้การปกครองคณะสงฆ์ที่มีมาแต่อดีต ยังเป็นไปอย่างไม่เข้มงวด จึงมีการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ ให้สอดคล้องกับระบบการปกครองแผ่นดินในระบบมณฑลเทศาภิบาล ด้วยการออกพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ (พ.ศ. ๒๔๔๕)

ผลการศึกษาพบว่า โดยการออกพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ทำให้คณะสงฆ์ทั่วพระราชอาณาจักรอยู่ภายใต้แบบแผนการปกครองที่เป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้คณะสงฆ์ทั่วประเทศได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ รัฐบาลและคณะสงฆ์ส่วนกลางยังใช้อำนาจที่มีอยู่คอยจัดการให้แบบแผนธรรมเนียมในท้องถิ่น ถูกแทนที่ด้วยแบบแผนธรรมเนียมจากส่วนกลาง ทั้งด้วยการใช้กลไกในการปกครองและการศึกษา ทำให้พุทธศาสนาที่เคยหลากหลายในสังคมไทย เกิดความเป็นเอกภาพ ขณะเดียวกันก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์กับชาวบ้านแปรเปลี่ยนไปด้วย

ภาควิชา.....ประวัติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต *ณานาท อนุพงศ์พัฒน์*
 สาขาวิชา.....ประวัติศาสตร์..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *[ลายมือ]*
 ปีการศึกษา ๒๕๔๖

438 01304 22 : MAJOR HISTORY

KEYWORD : Thai Buddhism / Sangha Administration / Sangha Act of 1902

NOPPHANAT ANUPHONGPHAT : THE IMPACT OF THE SANGHA ACT OF 1902
ON THE THAI SANGHA ADMINISTRATION. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF.
CHALONG SOONTRAVANICH, 180 pp. ISBN 974-17-4276-2.

169203

The Great Reform during the reign of Chulalongkorn, with the West as its model, was in effect the centralization of political and administrative power and all outlying areas, many for the first time, were put under the direct control of the court of Bangkok. In 1898, in order to strengthen its centralization effort, an edict was proclaimed to establish a centrally controlled education program in the provinces under the supervision of the Thai Sangha, then headed by Prince Vajirannavaroros. As a result of such provincial education supervision, it soon became obvious to the Prince and others at the court that local religious practices and customs differed in various ways from those of the court and the elite at the capital. A Sangha reform was called for, leading to the promulgation in 1902 of the first Sangha Act which created a Sangha administration closely following the Thesaphiban provincial administrative model.

The research has found that not only was the Sangha and its administration throughout the realm unified after the promulgation of the Sangha Act of 1902, but the Sangha itself has indeed become part of the modern Thai state bureaucracy. Through the state administrative machines and centrally controlled education, local religious practices and customs were soon replaced by those favored by the court. More importantly, Buddhism, as a doctrine, which used to enjoy a great diversity was in effect unified, too, while the traditional relationship between the local Sangha and the villagers experienced a profound change.

Department.....History.....

Field of study.....History.....

Academic year 2003

Student's Signature.....*Nopphanat Anuphongphat*.....

Advisor's Signature.....*[Signature]*.....